

10. HAFTA

YUNANİSTAN'IN BAĞIMSIZLIĞI VE MEHMED ALİ PAŞA İSYANI

ÖNERİLEN OKUMALAR:

- Ağacan, İbrahim Ç., **Paşanın Adamları ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Ordu ve Modern Mısır**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Pamuk, Şevket, “19. Yüzyılda Osmanlı Dış Ticareti”, **TCTA**, C.3,, s. 653.
- Gürsel, Seyfettin, “Osmanlı Dış Borçları” ve “1838 Osmanlı-İngiliz Ticaret Anlaşması” **TCTA**, C.3, s. 672-690.

BU HAFTA ÖĞRENECEKLERİMİZ:

- Yunan İsyanı sırasında Avrupa devletlerinin tutumu anlatılacak, isyanın Yunanistan'ın bağımsızlığıyla nasıl sonuçlandığı tartışılacaktır.
- Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın neden isyan ettiği, Osmanlı Devleti'ne nasıl baktığı, isyan sırasında Avrupa devletlerinin tutumu konuları anlatılacaktır.

Yunanistan'ın Bağımsızlığını Kazanması

Aralık 1825'te Çar I. Alexander öldü ve yerine genişlemeci fikirleriyle bilinen kardeşi I. Nikola (Nikolay Pavloviç) geçti. I. Nikola Osmanlı Devleti'ni tamamen ortadan kaldırmak veya Rusya'ya bağlamak istiyordu. Yeni Çar Mısır ordusunun Osmanlı'ya yardıma gelmesini de yakından izliyordu. Mehmed Ali Paşa önderliğinde hızla modernleşen Mısır ordusunun Mora ve Girit'e yerleşmesine izin verilmemesi gerektiğini düşünüyordu. Çünkü Mısır ıslahatında Fransızların büyük yardımı olmuştu. Mısır'la birlikte hiç hesapta olmayan başka bir aktör, Fransa da Doğu Akdeniz'deki etkinliğini artırabilirdi. I. Nikola daha fazla beklememeye karar verdi.

17 Mart 1826'da İstanbul'daki Rus Maslahatgüzarı aracılığıyla Osmanlı devletine bir ultimatom verildi. Bu kapsamda Rusya, 1812 Bükreş Antlaşması'na göre Sırbistan'da yapılması gereken reformların derhal yapılmasını; tutuklu Sırp prenslerinin suçsuz sayılarak tahliye edilmesini; Eflak ve Boğdan'daki Osmanlı askerlerinin çekilmesini ve Bükreş Antlaşması'nın diğer maddelerinin de gözden geçirilmesini istedi.

Görüldüğü gibi Ruslar ultimatomda Yunan isyanına bir atıfta bulunmamaktaydılar. Ama İstanbul üzerinde baskı kurmaya çalışıyorlardı. Bu arada İngiltere de Osmanlı Devleti'ni

masaya oturmaya ikna etmeye çalışıyordu. İngiltere Büyükelçisi Stratford Canning (daha sonra Viscount Stratford de Redcliffe) 12 Mart 1826'da Babıali'ye bir nota vererek, eğer Rusya Osmanlı Devleti'ne saldırırsa İngiltere'nin yardıma gelmeyeceğini belirtti. Ama Osmanlı Devleti'nin Rus isteklerini reddetmesi ve savaş tehlikesinin belirmesi üzerine İngiltere Rusya'nın etkinliğinin artabileceğini düşünerek Babıali'ye arabuluculuk teklif etti. Ancak Babıali bunu ret etti. Aynı arabuluculuk teklifini Rusya'ya da yapan İngiltere yine ret cevabını aldı.

Bu durumda, gelişmelerin tamamen kontrolünden çıkmakta olduğunu hisseden İngiltere, Dük Wellington'ı St. Petersburg'a yolladı ve 4 Nisan 1826'da İngiltere ve Rusya arasında Petersburg Protokolü imzalandı. Buna göre, İngiltere Kralı, Rusya'nın onayı ile Osmanlı Devleti ve isyancılar arasında arabuluculuk yapacaktı. Yunanistan Osmanlı Devleti'ne senelik vergi ile bağlı, işlerinde özerk bir devlet olacaktı. Yunanistan'daki Müslümanlar buradan göç edecek ve malları Yunanlılara satılacaktı. Petersburg Protokolü'yle, Mora isyanını Osmanlı Devleti'nin bir iç işi sayan Verona kararları ihlal edilmiş oldu.

Babıali Rus tehdidinin giderek büyüdüğünü görerek ultimatomda belirtilen görüşleri ele almaya karar verdi. 7 Ekim 1826'da Rusya ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Akkerman Antlaşması ile Sırbistan'a ile Eflak ve Boğdan'a yeni ayrıcalıklar verildi. Ancak Mora konusu hiçbir biçimde ele alınmadı. Öte yandan, İngiltere Petersburg Protokolü hükümlerini diğer Avrupa devletlerine göndererek onların da desteğini istedi. Avusturya ve Prusya bunu "iç işi" olduğu gerekçesiyle protokole katılmayı ret ederken, Fransa 1815'de kendisine karşı kurulan Kutsal İttifak'ı parçalamak ve Doğu Akdeniz'de etkin olabilmek amacıyla 8 Aralık 1826'da Petersburg Protokolü'ne katıldı.

İngiltere Büyükelçisi Canning 23 Ocak 1827'de Petersburg Protokolü'nün hükümlerini Babıali'ye bildirdi ve taraflar arasında arabuluculuk yapmak istediğini bildirdi. İngiltere kendi ticaretinin zarar görmesini bahane olarak ileri sürmüştü. Babıali bu arabuluculuk teklifini geri çevirdi. Bir gün sonra, 24 Ocak'ta, Rusya Babıali'ye bir nota vererek çatışmaların uzamasının Rusya'nın çıkarlarına zarar verdiğini ve derhal durdurulmasını istedi. Ardından İngiltere'nin ret edilen arabuluculuk önerisinin Rusya tarafından yerine getirilmesini istedi. Ancak Babıali bunu da reddetti. Babıali, ne Rusya'nın ne de İngiltere'nin, Osmanlı toprakları ve tebaası hakkında karar verme hakkına sahip olduğunu açıkça belirtti. Rusya'nın ardından Fransa

elçisi de Osmanlı Devleti'nin Petersburg Protokolü'nü kabul etmesini istedi ama bu da geri çevrildi.

İngiltere, Rusya ve Fransa temsilcileri 6 Temmuz 1827'de Londra'da bir araya geldiler ve Petersburg Protokolü'nü teyid eden yeni bir sözleşme imzaladılar. Buna göre eğer Osmanlı devleti Petersburg kararlarını kabul etmezse Fransa-İngiltere ve Rusya donanmaları Akdeniz'e açılarak, Osmanlı Devleti'nin isyancılara yönelik askeri operasyonlarına engel olacaktı. Bu üç ülke Rumların özerk durumunu kabul edecek ve Rumların elindeki kentlerde konsolosluklar açacaklardı. Bu kararlar 4 Ağustos 1827'de Babıali'ye bildirildi. Babıali'ye bu üç devletin arabuluculuğunu kabul etmesi için 25 gün süre verildi. Bizzat Sultan II. Mahmud'un isteğiyle bu sözleşme hükümleri geri çevrildi. Ardından da, Kaptan Paşa'ya (donanma komutanı) bir saldırıya karşı hazırlıklı olması talimatı verildi.

Bu tedbirlerin ne ölçüde alındığını bilmiyoruz. Ama Osmanlı-Mısır ortak donanması müttefiklerin ani bir saldırısıyla 20 Ekim 1827'de Navarin'de yakıldı. Babıali bu eylemi sert bir biçimde protesto etti. Ancak savaş ilanından kaçındı. İngiltere-Fransa ve Rusya temsilcileri ise isteklerinin kabul edilmesini bir kez daha istediler. Bu kabul edilmeyince 29 Kasım 1827'de İstanbul'dan ayrıldılar. 26 Nisan 1828'de Rusya, Bükreş ve Akkerman anlaşmalarını ihlal ettiği gerekçesiyle Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti.

Savaş devam ederken İngiltere, Fransa ve Rusya 22 Mart 1829'da Londra'da bir protokol daha imzaladı. Buna göre, Yunanistan Krallığı kurulacak, başına Hıristiyan bir prens getirilecek ve bu devlet sadece 500.000 kuruşluk bir vergiyle Osmanlı Devleti'ne bağlı olacaktı. Üç devlet, Yunanistan kralının, İngiltere, Fransa veya Rusya ailelerinden olmaması konusunda da mutabakata vardılar.

Rusya ile yaptığı savaşı kaybeden Osmanlı Devleti, Londra Protokolü kararlarını kabul etmek zorunda kaldı. Osmanlı-Rus savaşı 14 Eylül 1829'da Edirne Antlaşması ile sona erdi. Osmanlı Devleti, Yunanistan Krallığı'nın kurulmasını kabul etti.

Müttefikler arasında 3 Şubat 1830'da yine Londra'da yapılan görüşmelerde Yunanistan Krallığı kuruldu. Osmanlı Devleti Yunanistan'ı 24 Nisan 1830'da tanıdı. Böylece Osmanlı Devleti'nden ayrılma suretiyle, ilk kez bağımsız bir devlet kurulmuş oluyordu.

Mehmed Ali Paşa İsyanı ve Boğazlar Sorunu

Yunan isyanı ve arkasından Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanma süreci, Osmanlı Devleti'ni başka bir sorunla da karşı karşıya getirmiş, Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın isyanı, hem Osmanlı Devleti'nin en önemli eyaletlerinden birini neredeyse kaybetmenin eşiğine gelmesine yol açmış, hem de Boğazlar konusunun, uluslararası bir soruna dönüşmesine giden yolu hazırlamıştır.

Kavalalı Mehmed Ali Paşa 1805'de Mısır'a Osmanlı valisi olarak atanmıştı. Napolyon'un Mısır'ı işgalinden sonra bu bölgeye yoğun ilgi duyan Fransa'nın gönderdiği uzman ve danışmanların desteğiyle Mısır'da büyük idari ve mali reformlar yapmıştı.. Mesela, Osmanlı devletinde ilk Türkçe gazete Mısır'da çıkarıldı, modern silahlarla donatılmış bir ordu kurdu. Amacı büyük, güçlü ve Osmanlı'dan büyük ölçüde özerk bir Mısır meydana getirmektir.

Mehmed Ali Paşa, Yunan isyanının bastırılması için ordusu ve donanmasıyla Osmanlı Devleti'nin yardımına gelmişti. Fakat Osmanlı-Mısır ortak donanmasının Navarin'de yakılması (1827) yeni bir anlaşmazlığın ortaya çıkmasına yol açtı. Mehmed Ali Paşa yakılan donanmasını yeniden yapmak üzere, Suriye-Lübnan ormanlarından yararlanabilmek için Suriye valiliğini Sultan II. Mahmut'tan istedi.

Ama donanmayı yeniden inşa etmek sadece görünüşteki sebepti. Mehmed Ali Paşa, Mısır'ı bölgenin en etkin gücü haline getirmek istiyordu. Nitekim 1821'de oğlu İsmail, tüm Sudan'ı ele geçirerek Mısır'a bağlamıştı. Mehmed Ali Paşa'nın Osmanlı Devleti'nden bağımsız hareket etmesinin yanı sıra, Mısır valiliğini bir hanedan biçimine (babadan oğula geçecek şekilde) dönüştürmek ve hatta İstanbul'u ele geçirerek Osmanlı Hanedanı yerine kendi ailesini tahta geçirmek gibi emelleri olduğu da bilinmektedir.

Bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için önce idari ve ekonomik açıdan güçlü bir Mısır oluşturmanın gerekli olduğu bilinciyle hareket eden Mehmed Ali Paşa, Mısır'daki tüm toprakları kamulaştırdı. Mısır'ın başta pamuk olmak üzere tüm ana ürünlerini devlet tekeli altına aldı. Nil deltasında pamuk, şeker pancarı ve zeytin üretimini geliştirdi. Yeni atölyeler kurdu ve yurtdışına öğrenci yolladı. Mehmed Ali Paşa'nın tüm bu hamleleri başından itibaren

Fransa tarafından desteklendi. Çünkü Fransa Hindistan'a giden yol üzerinde kendisine yakın bir yönetim olmasından yararlanarak, İngiltere çıkarlarına zarar vermek arzusundaydı.

Mehmed Ali Paşa, önce Yunan İsyanı sırasında ordusunu, Osmanlı Devleti'nin yardımına göndermiş ama Navarin'den sonra kara ordusunu geri çekmiş ve 1828-29 Osmanlı-Rus savaşına katılmamıştı. Bu eylemiyle II. Mahmud'un tepkisini çeken Mehmed Ali Paşa'nın "Suriye valiliği" isteği İstanbul tarafından geri çevrildi. Bunun üzerine Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa komutasındaki Mısır ordusu 1831'de Yafa, Gazze ve Kudüs'ü, 1832'de de Akka ve Şam'ı ele geçirdi. Bu eylemler üzerine Osmanlı Devleti Mehmed Ali Paşa'yı asi (devlete karşı isyan eden) ilan etti ve yakalanması için ordu gönderdi. Ancak Mısır ordusu 1832'de Konya ve Belen'de Osmanlı ordusunu yenerek ilerlemeye devam etti. Kütahya'ya kadar geldi.

İstanbul'un çok yakın bir tehditle karşı karşıya olduğunu gören II. Mahmud Avrupalı devletlerden yardım istemek zorunda kaldı. Avrupa devletleri Osmanlı'nın bu yardım talebi karşısında birbirlerinden farklı tutumlar sergilediler. Fransa zaten Mehmed Ali Paşa'nın başarılı olmasını istediğinden Osmanlı Devleti'ne herhangi bir yardım veremezdi. İngiltere bir yandan Akdeniz'de Fransa ile karşı karşıya gelmek istemediğinden, diğer yandan da Belçika-Hollanda sorunuyla meşgul olduğundan, II. Mahmud'un destek talebini geri çevirdi. Buna rağmen İngiltere Başbakanı Palmerston, destek vermemesine rağmen, Osmanlı Devleti'nin parçalanması sonucu Rusya ve Fransa'nın bölgede güçlenmesine yol açabilecek bu isyanı soğuk karşıladığını vurguladı. Bu tarihten itibaren İngiltere'nin, Rusya karşısında Osmanlı Devleti'ni korumaya dönük politikası daha da belirgin hale gelecektir.

"Avrupa Uyumu"nun geriye kalan neredeyse son temsilcileri olan Avusturya ve Prusya bunu bir iç isyan hareketi olarak nitelendirmişler ve Osmanlı Devleti'ne siyasi açıdan destek olmayı kabul etmişlerdi. Rusya ise bu durumu kendisi için büyük bir fırsat olarak değerlendirdi. Dış politikasının önemli öncelikleri olarak, Karadeniz'de tam egemenlik kurmayı, Osmanlı Devleti'ni etkisi altına almayı, Boğazlar'ın denetimini ele geçirmeyi ve Akdeniz'e ulaşmayı belirlemiş olan Rusya, zayıf Osmanlı Devleti yerine güçlü ve Fransa'nın desteğine sahip bir Mısır'ın geçmesini istemiyordu.

Son çare olarak Rusya'dan yardım isteyen İstanbul, bu yardımı aldı. Rus donanması 5 Nisan 1833'de İstanbul Boğazı'na girdi. 5000 kişilik Rus ordusu Osmanlı Devleti'nin Asya

sahillerine çıktı. Boğazlar'a doğru ilerlemekte olan Mısır ordusu bu durum karşısında durmak zorunda kaldı. 14 Mayıs 1833'de Osmanlı Devleti ile Mısır arasında Kütahya Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre Mehmed Ali Paşa'ya Mısır ve Girit valiliğine ek olarak, Şam valiliği, oğlu İbrahim Paşa'ya ise Cidde valiliğine ek olarak Adana valiliği verildi. Antlaşmadan sonra Mısır ordusu Anadolu'dan çekildi.

Aslında Kütahya Antlaşması'nın imzalanmasında, Rus ordusunun Anadolu'daki varlığından daha fazla etkili olan şey İngiltere ve Fransa'nın Mehmed Ali Paşa üzerinde kurduğu baskıydı. Çünkü iki devlet de, Rusya'nın bu şekilde bölgede önemli bir aktör haline gelebilme ihtimalinden büyük rahatsızlık duymuşlardı. Fakat Rusya ortaya çıkan fırsattan sonuna kadar yararlanmak istiyordu. Rusya'nın isteğiyle Osmanlı Devleti'yle Rusya arasında 8 Temmuz 1833'de Hünkar İskelesi Antlaşması imzalandı.

Antlaşma olası bir Mısır tehdidine karşı ittifak antlaşması niteliğindedir. Rus donanması ve ordusu geri çekilecekti. Ancak, antlaşmaya Rusya tarafından bir gizli madde konulmuştu. Buna göre, eğer Rusya bir Avrupa devletiyle savaşa girerse Boğazlar Rus savaş gemilerine açık olacak ama Rusya'nın savaştığı devletin ve onun müttefiklerinin savaş gemilerine kapalı tutulacaktı.

Gizli olmasına rağmen, çok kısa bir süre içinde İstanbul'daki İngiltere Büyükelçiliği'nin bu düzenlemeden haberi oldu. İngiltere Boğazlar'ın kapalılığı ilkesine ters olan bu eylemden büyük rahatsızlık duyarak, 26 Ağustos 1833'de Babıali'ye bir protesto notası verdi. Notaya göre, Hünkar İskelesi Antlaşması'nın bu gizli maddesi nedeniyle Osmanlı-Rus ilişkileri diğer devletlerin itirazına açık hale gelmekteydi. İngiltere söz konusu antlaşma maddelerinin kendisini bağlamadığını ifade ediyordu. Eğer Rusya, ittifak antlaşmasına dayanarak Osmanlı Devleti'nin bir iç işine silahlı güç göndererek karışırsa, İngiltere kendi çıkarlarının gerektirdiği biçimde hareket edecekti.

İngiltere ve Fransa bu tarihten sonra Hünkar İskelesi Antlaşması'nın feshi ve onun yerine Boğazlar'ın her zaman ve tüm devletlerin savaş gemilerine kapalılığını düzenleyen yeni bir antlaşmanın yapılması için çaba gösterecektir. Üstelik İngiltere'nin endişesini artıran bir gelişme daha yaşanmıştı. 18 Eylül 1833'de Rusya ile Avusturya Münchengraetz Sözleşmesi'ni imzaladılar. Buna göre, Rusya Avusturya ile birlikte hareket etmeyi kabul etti. Yeni Hünkar İskelesi'ne dayanarak Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin bir iç işine müdahalesine

Avusturya destek verecekti. Avusturya Başbakanı Metternich, bu anlaşma sayesinde Rusya'nın Avusturya'nın çıkarlarına aykırı olarak tek başına hareket etmesini engellemiş oldu. Bu da İngiltere'yi rahatsız etti. Lord Palmerston Avusturya'nın Rusya'nın "kölesi" haline geldiğini iddia ediyordu. Halbuki, Avrupa'yı kasıp kavuran 1830 devrimlerinden sonra, bu iki çok uluslu imparatorluğun, ortak hassasiyetler çerçevesinde, dayanışma içinde olmasından daha doğal bir şey olamazdı.

Mısır Sorunu'nun Boğazlar Sorunu'na Dönüşmesi

İngiltere'nin, Hünkâr İskelesi'nden kaynaklanan kendisini rahatsız edici durumu değiştirmek için beklediği fırsat 1839'da ortaya çıktı. II. Mahmud Suriye'yi tekrar ele geçirmek ve 1833'de verdiği ödümleri kaldırmak için Kavalalı Mehmed Ali Paşa üzerine bir Osmanlı ordusu gönderdi. 24 Haziran 1839'da, Suriye girişindeki Nizip'te İbrahim Paşa Osmanlı ordusunu bir kez daha yenilgiye uğrattı. Bu mağlubiyetten sadece bir hafta sonra, 30 Haziran 1839'da II. Mahmud öldü. Yerine 16 yaşındaki Sultan Abdülmecid Osmanlı tahtına geçti.

Tahta çıkar çıkmaz böylesine önemli bir dış sorunla karşı karşıya kalan Sultan Abdülmecid, Mehmed Ali Paşa ile arasındaki ihtilafı diplomatik görüşmeler yoluyla halledebileceğini düşünüyordu. İki tarafın temsilcileri bir araya geldiler. Mehmed Ali Paşa, Mısır ve Suriye valiliklerinin babadan-oğula geçecek biçimde kendisine verilmesini istiyordu. Osmanlı Devleti bu istekleri kabul etmek üzereyken, mevcut anlaşmazlığın çözümüne bir şekilde katkıda bulunmak ve özellikle Boğazlar konusunda istediği rejimi kabul ettirmek isteyen İngiltere, 27 Temmuz 1839'da Babıali'ye bir nota vererek görüşmeleri durdurmasını istedi. İngiltere'nin kararlı tutumu karşısında Rusya, Hünkâr İskelesi'yle sağladığı avantajlı durumu daha fazla koruyamayacağını düşünerek bu notaya katıldı.

Bu arada Fransa'da iktidarda bulunan Louis Phillippe, Akdeniz bölgesinde Fransa'nın gücünü artırmak ve eski itibarını canlandırmak için Mehmed Ali Paşa'yla bir ittifak antlaşması imzalamıştı. Fransa'nın bu şekilde soruna dahil olmasının çıkarlarına aykırı olduğunu düşünen İngiltere ve Rusya arasında, Fransa karşıtlığı üzerinden bir yakınlaşma olmuştu. Çar Nikola, dışişleri bakanı Baron Brunnow'u Lord Palmerston'la görüşmek üzere Londra'ya yolladı. Çar, Mısır sorununun, Mehmed Ali Paşa'ya, Mısır valiliğinin, valilik Kavalalı ailesinin en yaşlı ferdinde kalacak şekilde, çözülmesini, Boğazları'n da tüm devletlerin savaş gemilerine kapatılmasını önerdi. İngiltere ve Rusya'nın bu yakınlaşması karşısında Fransa

Mısır'ın yanında durmak politikasından vazgeçmek zorunda kaldı. Çözümün kendi lehine de olmasını sağlayabilmek için, İngiltere ve Rusya'yla birlikte hareket etmeye başladı.

İngiltere, Rusya, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti arasında 15 Temmuz 1840'da Londra'da bir sözleşme imzalandı. Buna göre, Mısır'ın yönetimi Kavalalı ailesinde kalacaktı. Ayrıca Akka valiliği ve Suriye'nin yönetimi de ölümüne kadar Mehmed Ali Paşa'ya bırakıldı. Bu sözleşmeye ayrıca Mısır'a yönelik bir ultimatom da eklendi. Eğer Mehmed Ali Paşa, bu teklifi 10 gün içinde kabul etmezse önerinin ikinci kısmı, 20 gün içinde kabul etmezse de önerinin tamamı geri çekilecekti. 1840 Londra Sözleşmesi'yle ayrıca, İngiltere, Avusturya, Prusya, bu sözleşmede önerilen çözümü kabul etmesi için Mısır'a baskıda bulunmayı; Mısır-Suriye deniz yolu ulaşımını engellemeyi; Osmanlı Devleti'nin bütünlüğünü güvence altına almayı ve gerekirse İstanbul'u ortaklaşa savunmayı üstlendiler. Böylece Hünkar İskelesi Antlaşması'yla Rusya'nın sahip olduğu Osmanlı Devleti'ne "destek" olma yükümlülüğü, bu devletlerce üstlenildi.

Fransa ise bu antlaşmada dışarıda bırakılmaktan ötürü rahatsızlık duymaktaydı. Lord Palmerston açık biçimde, Mısır konusunda, daha önce tek başına hareket eden Fransa'yı cezalandırmıştı.

Mısır bu kararı kabul etmek zorunda kaldı. Sultan Abdülmecid 1 Haziran 1841'de bir ferman yayınlarak, Mısır, Nübye, Kardofon, Darfur ve Sanaa valiliklerini babadan oğula geçecek biçimde Mehmed Ali Paşa'ya verdi. Bunun ardından 13 Temmuz'da bu kez Fransa'nın da dahil olduğu yeni bir sözleşme Londra'da imzalandı. (Rusya, Avusturya, Fransa, Prusya, Osmanlı Devleti arasında) Osmanlı Devleti Suriye ve Girit'i geri aldı. Dört Avrupa devleti Mısır'ın yeni statüsünü tanıdıklarını açıkladılar.

Ancak Londra sözleşmesinin Mısır konusu dışında önemli hükümleri de vardı. Bunlar Boğazlar'la ilgiliydi. Bu nedenle sözleşme Londra Boğazlar Sözleşmesi olarak anılır.

Sözleşmeyle, Osmanlı Devleti barış zamanı Boğazları tüm devletlerin savaş gemilerine kapalı tutmayı kabul etti. Sadece elçiliklerin hizmetindeki küçük gemilerin giriş-çıkışına izin verilecekti. Ancak "Kapalılık" ilkesi sadece barış zamanı geçerliydi. Osmanlı Devleti bir savaşa girdiğinde, Boğazlar'ı istediği gibi kullanma yetkisine sahipti. Nitekim 12 yıl sonra

patlayacak Kırım Savaşı sırasında, Osmanlı Boğazları İngiltere ve Fransa donanmalarına açılacaktır.

Londra Boğazlar Sözleşmesi'yle, Osmanlı Boğazları'nın statüsü ilk kez uluslararası nitelikteki bir sözleşmeyle belirlenmiş oluyor, Boğazlar konusu uluslararası bir nitelik alıyordu.

Bütün bu gelişmelerden en kârlı çıkan devlet İngiltere oldu. Osmanlı üzerindeki Rus “denetimi” ortadan kaldırıldı. İngiltere bu tarihten itibaren Babıali üzerindeki etkisini giderek artıracak, Osmanlı Devleti de, Rus tehdidine karşı İngiltere'yi bir dengeleyici güç olarak kullanmaya çalışacaktır.

Bu arada, İngiltere'nin Osmanlı Devleti nezdinde ayrıcalıklı bir statü kazanmasında etkili olan bir diğer gelişmenin, 1838'de Osmanlı Devleti'yle imzaladığı Balta Limanı Ticaret Sözleşmesi olduğu unutulmamalıdır. Bu sözleşmeyle önce, İngiltere daha sonra da tüm Batılı devletlere yeni ticari ayrıcalıklar verildi. Osmanlı Devleti'nde tekeller kaldırıldı. Gümrük duvarları indirildi. Osmanlı Devleti bir anlamda, sanayi devrimi sonrasında pazar bulma arayışına giren kapitalizmin kazanç alanlarından biri haline geldi. Hemen aynı tarihlerde, Çin “pazarı”ni açmak için, Afyon savaşını yapan İngiltere'nin ve bir süre sonra Japonya limanlarını, donanma zoruyla açacak olan ABD'nin politikaları göz önünde bulundurulduğunda, Osmanlı Devleti'nin, “pazarlaştırılan” tek alan olmadığı görülebilir. Balta Limanı Ticaret Sözleşmesi'ni, Osmanlı Devleti'nin “küresel ekonomiye eklenmesi” olarak görenler kadar, devletin “yarı sömürgeleşmesinin başlangıç noktası” değerlendirmesini yapanlar da vardır.